



## Balıkesir’de Geleneksel Kadın Giyimi

**Gizem ÇOLPAN**

Dr., Balıkesir Büyükşehir Belediyesi

Gizemcolpan93@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-9076-9507>

Makale Başvuru Tarihi : 02.12.2024

Makale Kabul Tarihi : 14.01.2025

Makale Yayın Tarihi : 31.01.2025

Makale Türü : Araştırma Makalesi

DOI: 10.5281/zenodo.14644900

### Özet

**Anahtar  
Kelimeler:**

Balıkesir,  
Geleneksel  
Kıyafeti, Kadın  
Giyimi.

Balıkesir, Türkiye'nin zengin kültürel dokusunu yansıtan yöresel giyimleriyle dikkat çeken şehirlerinden biridir. Özellikle kadın giyimleri, farklı bölgelerdeki etnik kimlikleri ve yaşam tarzlarını yansıtan özgün özelliklere sahiptir. Bu çalışma, Türkiye'nin zengin kültürel dokusuna sahip kentlerinden biri olan Balıkesir'de yaşayan farklı etnik kökenlere sahip kadınların geleneksel giyimlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Balıkesir'deki toplulukların özgün kıyafetleri, bu çalışmanın odağında yer almaktadır. Niteliksel araştırma yöntemlerinden biri olan belge analizi, çalışmanın temel metodolojisini oluşturmaktadır. Bu yöntem sayesinde, tarihsel belgeler, görsel materyaller, saha çalışmaları ve mevcut literatürdeki bilgiler detaylı bir şekilde incelenerek, Balıkesir'in kültürel zenginliği ve kadın giyimindeki çeşitlilik daha iyi anlaşılmasına çalışılmıştır. Balıkesir'in yöresel kıyafetleri, sadece bir giyim tarzı olmakla kalmayıp, aynı zamanda bölgenin tarihini, coğrafi özelliklerini, sosyal yapısını ve inançlarını da yansıtan önemli kültürel miraslardır. Çalışma kapsamında giyim gelenekleri ile ortaya çıkan topluluklar; Yörükler, Manavlar, Tahtacılar, Çepniler, Çerkezler, Gürcüler, Arnavutlar, Boşnaklar, Mübadele Göçmenleri, Bulgaristan Göçmenleri, Pomaklar ve Tatarlardır. Bu bilgiler neticesinde çalışma; Yörükler, Manavlar, Muhacirler, Tahtacılar ve Çepni topluluklarının kadın giyimi ile sınırlandırılmıştır. Her bir topluluk için geleneksel olan, birer örnek giyim görseli çalışmaya eklenmiştir. Bu kıyafetler, kullanılan kumaş türleri, renkler, desenler, aksesuarlar ve kesim özellikleriyle birbirinden ayrılmaktadır. Her bir detay, o bölgenin iklim koşullarına, yaşam tarzına ve estetik anlayışına uygun olarak şekillenmiştir. Çalışma, kültürel mirasın korunması, kültürel kimlikleri anlama, turizm potansiyeli ve moda tasarımı gibi açılardan önem taşımaktadır. Çalışmanın belgelenecek gelecek nesillere aktarmada kaynak oluşturarak literatüre kazandırılması amaçlanmıştır.

### Traditional women's clothing in Balıkesir

### Abstract

**Keywords:**

Balıkesir,  
Traditional  
Clothing, women's  
Clothing

Balıkesir is one of the cities in Turkey that attracts attention with its local clothing reflecting its rich cultural texture. Especially women's clothing has unique features reflecting the ethnic identities and lifestyles of different regions. This study aims to analyze the traditional clothing of women from different ethnic backgrounds living in Balıkesir, one of the cities with rich cultural texture in Turkey. The unique clothing of the communities in Balıkesir is the focus of this study. Document analysis, one of the qualitative research methods, constitutes the basic methodology of the study. Thanks to this method, historical documents, visual materials, field studies and existing literature are analyzed in detail to better understand the cultural richness of Balıkesir and the diversity in women's clothing. The local clothes of Balıkesir are not only a style of clothing, but also important cultural heritage reflecting the history, geographical characteristics, social structure and beliefs of the region. Within the scope of the study, the communities that emerged with their clothing traditions are Yörüks, Manavs, Tahtacı, Çepniler, Circassians, Georgians, Albanians, Bosnians, Exchange Immigrants, Bulgarian Immigrants, Pomaks and Tatars. As a result of this information, the study was limited to the women's clothing of Yörüks, Manavs, Muhajırlar, Tahtacılar and Çepni communities. A sample clothing image for each community was added to the study. These clothes are distinguished from each other by the types of fabric used, colors, patterns, accessories and cut features. Each detail is shaped in accordance with the climatic conditions, lifestyle and aesthetic understanding of that region. The study is important in terms of preserving cultural heritage, understanding cultural identities, tourism potential and fashion design. It is aimed to document the study and bring it to the literature by creating a source for future generations.

## 1. GİRİŞ

Giyim, insanlık tarihinin başlangıcından itibaren hem bir ihtiyaç hem de bir ifade aracı olmuştur. İnsanlar, yaşadıkları çevreye uyum sağlamak ve sosyal statülerini göstermek için farklı kıyafetler kullanmışlardır. Coğrafi koşullar, iklim, doğal kaynaklar ve kültürel değerler gibi faktörler, giyimdeki çeşitliliği şekillendirmiştir. Örneğin, soğuk iklimlerde yaşayan insanlar, sıcak tutmak için yün ve kürk gibi doğal malzemelerden yapılmış kıyafetler tercih ederken, sıcak iklimlerde yaşayanlar pamuk ve keten gibi hafif ve nefes alabilen kumaşları tercih etmişlerdir. Geçmişte Balıkesir'de dokumacılık, tamamen yerel kaynaklara dayalı bir el sanatı olarak görülmüştür. Halk, kendi yetiştirdiği pamuk ve koyunlardan elde ettiği yünü işleyerek iplik üretmiştir. Öncelikle pamuğu el ile toplamış, temizlemiş ve liflerini ayıştırmıştır. Daha sonra basit aletler yardımıyla bu lifleri bükerek iplik haline getirmiştir. Yünü ise, hayvanlardan kırkıktan sonra yıkayıp, tarayarak ve benzer bir süreçle ipliğe dönüştürmüştür. Bu elde edilen iplikler, daha sonra geleneksel dokuma tezgahlarında kullanılarak çeşitli kumaşlar, kilimler ve halılar dokunmuştur. Bu sayede hem evlerin ihtiyacı olan tekstil ürünlerini karşılamış hem de bölgenin ekonomisine katkı sağlamıştır (Öztürk ve Öztürk,2019: 1012).

Balıkesir'de yaşayan farklı kültürlerin kadın giyimleri oldukça zengin ve çeşitlilik göstermektedir. Bölgenin coğrafi konumu, tarihi süreçler ve farklı etnik grupların etkisiyle şekillenen bu giyim tarzları, kültürel kimliklerin önemli bir parçası olmuştur.

Balıkesir, karmaşık bir etnik ve kültürel dokuya sahip olması sebebiyle, yöresel kadın giyimleri açısından da zengin bir çeşitlilik sunmaktadır. Bölgenin coğrafi ve iklimsel koşulları, tarih boyunca göç almasına neden olan farklı toplulukların etkileşimi ve bu etkileşimin sonucu ortaya çıkan özgün yaşam biçimleri, giyim kültürünü de derinlemesine etkilemiştir.

Manav, Muhacır, Yörük, Tahtacı ve Çepni gibi etnik kökenlere sahip toplulukların kadınları, yüzyıllar boyunca geleneksel el sanatları ve doğal malzemelerle üretilen özgün kıyafetlere sahip olmuşlardır. Bu kıyafetler, sadece birer giysi olmaktan öte, toplumsal kimliğin, kültürel mirasın ve kadınların el becerilerinin bir yansımasıdır. Yün ve pamuk malzemelerden dokunan el dokuması kumaşlar üzerindeki geometrik desenler, bitkisel motifler ve canlı renkler, yörenin doğası, inançları ve sosyal yapısıyla ilgili önemli sembolik anlamlar taşımaktadır.

Araştırma, Balıkesir'de yaşayan Manav, Muhacır, Yörük, Tahtacı ve Çepni topluluklarının geleneksel kadın giyimi ile sınırlandırılmıştır. Bu araştırma, Balıkesir'in zengin kültürel mirasının önemli bir parçası olan geleneksel kadın giyiminin araştırılarak bu kıyafetlerin literatüre kazandırılmasını ve korunmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu çalışmanın hedefi, Balıkesir'in geleneksel kadın giyimine dair bir veri tabanı oluşturarak, bu kıyafetlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması için önemli bir adım atmak, yapılacak yeni araştırmalara zemin hazırlamaktır.

### 1.1. Materyal ve Yöntem

Literatür taraması yöntemiyle desteklenen bu araştırmada, Balıkesir'in çeşitli yöresel kıyafetleri üzerinde durulmaktadır. Araştırma için Balıkesir; Tahtacı, Muhacır, Manavlar, Çepni toplulukları ve Yörüklerinin yöresel kıyafetlerine ilişkin görsel materyaller, saha çalışmaları ve mevcut literatürdeki bilgiler detaylı bir şekilde incelenerek çalışmaya eklenmiştir.

Balıkesir, zengin kültürel dokusu ve coğrafi çeşitliliğiyle Türkiye'nin önemli yörelerinden biridir. Bu çeşitlilik, yöresel el sanatları ve özellikle kadın giyiminde de kendisini göstermektedir. Balıkesir'in farklı bölgelerinde yaşayan kadınların giyimleri, kullanılan malzemeler, desenler ve kesimler bakımından birbirinden farklılık göstermektedir. Bu çalışmada, Balıkesir'in yöresel kadın giyimine dikkat çekilecektir.

## 2. GELENEKSEL KADIN GİYİMİNDE KUMAŞ ÖZELLİĞİ

Balıkesir, zengin bir kültürel mirasa sahip olan Anadolu'nun önemli şehirlerinden biridir. Yörenin yöresel kıyafetlerinde kullanılan kumaşlar, bu kültürel mirasın önemli bir parçasıdır. Balıkesir tereke kayıtları, geçmişte bölgede yaşayan insanların giyim kuşam alışkanlıkları hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Bu kayıtlara göre Balıkesir'de; aba, çuka, muhayyer, sof, hare, tiftik, şal, kisayi, bogasi, alaca, bez, beledi, helali, çekme, kadife, astar, vale, kutni, ipek, sandal, atlas, seraser, kebe gibi farklı

kumaş çeşitleri bulunmaktadır. Balıkesir'deki yöresel kıyafetlerin dokuma kumaşlarına bakıldığında büyük bir çoğunluğunun yün ve pamuk gibi doğal malzemelerden dokunduğu, dokunan kumaşlardan da ferace, kaftan, kapama, aba, gömlek, entari, şalvar gibi iç ve dış giyim eşyalarının olduğu tereke kayıtlarında bulunduğu bilinmektedir (Özen, 1982:299). Balıkesir'de yüzyıllardır tekstil üretiminde kullanılan pamuk; yumuşak, nefes alabilen ve dayanıklı yapısıyla özellikle yaz aylarında tercih edilen bir malzeme olmuştur. Pamuklu kumaşlar arasında basma, alaca ve Amerikan bezi gibi çeşitler ön plana çıkmıştır(www.kulturportali.gov.tr).

Pamuk; dünya genelinde olduğu gibi Balıkesir'de de yüzyıllardır tekstil üretiminde kullanılan temel bir malzemedir. Yumuşak, nefes alabilen ve dayanıklı olması nedeniyle özellikle yaz aylarında tercih edilen pamuklu kumaşlar, yöresel kadın giyiminde de önemli bir yer tutmaktadır. Pamuk, hem iç giyimde hem de dış giyimde kullanılan çeşitli ürünlerin üretiminde kullanılmaktadır. Pamuklu kumaşlar arasında ilk sırada basma gelmektedir. Basma, XIX. yüzyıl ortalarında Avrupa'dan gelen bir tür pamuklu kumaştır. Bu kumaş ucuz olması hasebiyle kısa süre içerisinde orta tabaka ve köylü arasında büyük ilgi görmüştür bir diğer kumaş çeşidi kırmızı zemin üzerine sarı çubuklu bir kumaş olan alacadır. Alaca, pamuklu bir kumaş olup birçok çeşidi ile Balıkesir'de en fazla tercih edilen kumaşlar arasındadır. Özellikle köylüler tarafından mintanlık ve şalvarlık olarak kullanılan alaca, Anadolu'nun hemen her yerinde el tezgahlarında dokunan dayanıklı bir kumaştır. Osmanlı Devleti'nin Amerika ile ticaretinin başlaması ile birlikte yine bir tür pamuklu kumaş olan Amelikan (Amerikan) bezi ithal edilmeye başlanmış ve XIX. yüzyılın ikinci yarısında ticaret hacmi hızla artış kaydetmiştir. Bu bağlamda Amerikan bezi Osmanlı giyim malzemeleri arasında yerini almıştır. Balıkesir'de de Amerikan bezi talep görmüştür (Koçu, 1999:25-26).

Yün; Balıkesir'in coğrafi koşulları ve yaşam tarzı, yünlü kumaşların yöresel giyimde önemli bir yer edinmesini sağlamıştır. Yüzyıllardır bölge halkının hayatında önemli bir yere sahip olan yün, hem sıcak tutma özelliği hem de dayanıklılığı sayesinde kırsal kesimde yaşayan kadınlar için vazgeçilmez bir malzemedir. Bölgenin coğrafi koşulları ve konar göçer yaşam tarzı, yün kumaşın geleneksel kadın giyiminde önemli bir yer edinmesini sağlamış, yünlü dokumaklar yaygınlaşmıştır (Atlıhan, 2022:175). Yün, hem sıcak tutma özelliği hem de dayanıklılığı sayesinde kırsal kesimde yaşayan kadınlar için vazgeçilmez bir kumaş olmuştur. Balıkesirli kadınların sıkça kullandığı şalvar ve entari gibi kıyafetler genellikle yünden üretilmiştir. Özellikle kış aylarında sıcak tutan bu kıyafetler, hem günlük hayatta hem de özel günlerde tercih edilmiştir. Yelek ve cepken gibi üst giyim parçaları da genellikle yünlü kumaşlardan yapılmıştır. Özellikle el işlemeli ve desenli yün yelekler, Balıkesir kadınlarının kıyafetlerinde önemli bir yere sahiptir.

## 2.1. Yörük Giyimi

Balıkesir, Yörüklerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerden biridir. Özellikle ilin doğusundaki dağlık bölgelerde Yörük köyleri bulunmaktadır. Balıkesir'de Yörükler, çoğunlukla Dursunbey, Gönen ve Sındırgı gibi ilçelerde yoğunlaşmışlardır. Bu bölgelerde yaşayan Yörükler, uzun yıllar boyunca konar göçer yaşam sürdürmüşler ve geleneksel kültürlerini korumuşlardır. Ancak, Cumhuriyet dönemindeki iskân politikaları ve modernleşme süreçleri, Balıkesir'deki Yörüklerin de yerleşik hayata geçişini hızlandırmıştır (Ayhan, 1999:167). Balıkesir'in yemyeşil doğasında yaşayan Yörükler, yüzyıllardır kendine özgü bir yaşam tarzı ve kültürel mirasıyla öne çıkmıştır. Bu zengin kültürel doku içinde, kadınların geleneksel kıyafetleri de önemli bir yere sahiptir. Özellikle pamuk ve yün kumaşlar, Yörük kadınlarının kıyafetlerinde hem işlevsellik hem de estetik açıdan önemli bir rol oynamıştır (Coşkun, 2022: 35-45).

Balıkesir Yörük kadınlarının geleneksel giyimleri, Türkiye'nin kırsal bölgelerindeki el sanatlarının ve kültürel çeşitliliğin önemli bir göstergesidir. Baş giyimi için albez, alın bezi, üst giyim için, göynek, göğüslük, üç etek, cepken, arkalaç, önlük gibi parçalar, Yörük kadınlarının günlük yaşamında ve özel günlerinde kullanılan temel kıyafetlerdir. Bu kıyafetlerdeki işlemler, genellikle geometrik motifler, çiçek desenleri ve hayvan figürleri içermektedir (www.gazetemerhaba.com).

Üst beden giysileri ayrıntılı incelendiğinde, göynek/gömlek en temel parçalardan biri olarak öne çıkmaktadır. Gömleklerin boyu ve kesimi topluluklara göre farklılık göstermektedir. Bazı köylerde ayak bileğine kadar uzanan uzun gömlekler tercih edilirken, diğerlerinde diz altında ön ve arka beden bütün halinde kesilen daha kısa modeller görülmektedir. Gömleklerin etek kısımları genellikle kırmızı ve mavi yün iplerle işlenerek süslenmektedir. Yakalar genellikle göğüse kadar açıktır ve düğme veya iğne ile kapatılmaktadır. Gömleğin altına giyilen şalvar ise pamuklu, dokuma bezden yapılmış bol bir parçadır. Şalvarın üzerine iç etek ve en üste de üçetek adı verilen bir etek giyilmektedir. Üst bedeninin son parçası olarak giyilen cepken, genellikle kadife kumaştan üretilmekte ve sim-sarma işlemeleriyle süslenmektedir. Ayakkabı olarak ise beyaz yünden nakışlı çorap, karanfilli kundura, sırmalı potin, çarık, sarı edik veya göğe bakan gibi çeşitli modeller tercih edilmektedir (www.balikesir.ktb.gov.tr).



Görsel 1. Yörük giyimi (balikesirfolkloru.com)

## 2.2. Manavlar- Muhacırlar- Tahtacılar-Çepnilerde Kadın Giyimi

Manavlar, çoğunlukla Doğu Marmara ve Güney Marmara'da yaşayan yerleşik yerli Türk halkıdır. Balıkesir'de Türk boy, oymak ve aşiretlerinden ilk zamanlar yerleşik hayata geçenlere Manav denilmektedir (Şimşir, 2016:119). Genellikle Balıkesir ve çevresinin yerli halkı olarak kabul edilmektedir. Balıkesir, Manav nüfusunun yoğun olduğu bölgelerden biridir (Ayhan, 1999:37).

Muhacırlar ise; tarih boyunca yaşadıkları topraklardan çeşitli nedenlerle göç etmek zorunda kalan ve genellikle Osmanlı topraklarına sığınan Müslümanlara verilen genel bir isimdir. Özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda yaşanan savaşlar, siyasi karışıklıklar ve etnik durumlar sonucu birçok insan göç etmek zorunda kalmış ve bu durum Türkiye'nin farklı bölgelerini, dolayısıyla Balıkesir'i de önemli ölçüde etkilemiştir. Balıkesir, geçmişten günümüze pek çok savaşa ve göçlere maruz kalmıştır. Yakın dönemde meydana gelen ilk kapsamlı göç, 1821'de baş gösteren Yunan isyanı sırasında yaşanmıştır. Daha sonra 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında imzalanan antlaşmalar gereği Balkanlardan gelen Türk muhacirler nedeniyle tüm Osmanlı şehirleri

gibi Balıkesir de bir demografik değişim içine girmiştir. Özellikle Balkan Savaşları (1912-1913) ve I. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan nüfus mübadelesi, Balıkesir'in nüfus yapısını önemli ölçüde değişirmiştir. Bu dönemde, Balkanlardan ve Kafkasya'dan gelen Türkler, Balıkesir'e yerleşerek şehrin kültürel ve sosyal dokusuna önemli katkılar sağlamışlardır. 1950'li yıllarda Bulgaristan'da yaşayan Türklerin Türkiye'ye toplu g, Balıkesir'in nüfus yapısını bir kez daha değişirmiştir. Özellikle Gönen ilçesi, bu g hareketinden en çok etkilenen yerlerden biri olmuştur (Kayalan, 2023:443).

Bulgaristan'dan gelen Türkler, genellikle tarım ve hayvancılıkla uğraştıkları için Balıkesir'in kırsal bölgelerine yerleşmişlerdir. Muhacir Esas Kayıt Defterleri bünyesinde yer alan İskan esas Kayıt Defteri'ne göre göçmenler; Balıkesir Merkez, Bigadiç, Sındırgı, Kepsut, Susurluk, Bandırma, Erdek, Savaştepe, Ayvalık, Balya, Edremit, Burhaniye, İvrindi, Manyas, Gönen, şamlı, Dursunbey ilçelerine yerleştirilmiştir (Huey, 1957: 42).



**Görsel 2.** Balıkesir Manav şalvarı (Fatma Kabak Arşivi).

Balıkesir'in kültürel zenginliği, yöre halkının geleneksel giyimlerinde de net bir şekilde gözlemlenmektedir. Özellikle Manav ve Muhacir kadınlarının kıyafetleri, bölgenin sosyo-kültürel yapısı, g hareketleri ve ekonomik koşulları gibi faktörlerin etkisiyle farklılık gösteren zengin bir görsel ve sembol sunmaktadır. Balıkesir merkez ve vresindeki bölgelerde yaşayan Manav kadınlarının kıyafetleri, genellikle gösterişli işlemeler ve canlı renklerle süslüdür. Tepelik, yaşmak, i gömlek, dış gömlek, cepken, koca don gibi parçaların bir araya gelmesiyle ağır takım denilen kıyafetler, dönemin moda anlayışını ve toplumsal statüleri yansıtılmaktadır. Kıyafetlerdeki geometrik motifler, iek desenleri ve doğa ile ilgili figürler, bölgenin kültürel kodlarını ve inanç sistemini simgelemektedir. Bu motifler, aynı zamanda kadınların evlilik durumu, sosyal statüsü ve yaşını da ifade edebilmektedir. Manavların zel günlerde giydiği Manav Pullusu, en çok bilinen geleneksel kıyafetleridir. Farklı coğrafyalardan Balıkesir'e göç eden Muhacir kadınlarının kıyafetleri ise, g ettikleri bölgelerin giyim kültürlerinin bir karışımı olarak değerlendirilebilir. Genellikle daha sade ve işlevsel olan bu kıyafetler, göç eden toplulukların ekonomik koşulları ve yerleştikleri bölgelerin iklim koşulları gibi faktörlerden etkilenmiştir. Geniş paçalı pantolonlar, uzun gömlekler ve başörtüleri, Muhacir kadınlarının kıyafetlerinde sıkça görülen ortak özelliklerdir. Ancak, g ettikleri bölgenin kültürel özelliklerine göre bu kıyafetlerde farklılıklar da gözlemlenebilmektedir (Karakoç, 2022:30).





**Görsel 3.** Balıkesir Pullusu (Nursel Suzener Kılıç Arşivi)



**Görsel 4.** Balıkesir Pullusu (Semanur Aytemur Yılmaz Arşivi)

İşlevsellik ve gösteriş açısından Manav kadınlarının kıyafetleri daha çok gösterişli ve törensel amaçlıyken, Muhacir kadınlarının kıyafetleri daha çok günlük hayatta kullanılmaya uygun, işlevsel özelliklere sahiptir.

Malzeme ve üretim teknikleri her iki grup kadın da kıyafetlerinde genellikle yerel olarak üretilen doğal malzemeleri tercih etmişlerdir. Ancak, göç eden toplulukların ekonomik koşulları ve yerel imkanlar nedeniyle kullanılan malzemelerde farklılıklar olabilir.



**Görsel 5.** Şalvar takımı (Karakoç, 2022:101)

Tahtacılar ise; Fatih Sultan Mehmet döneminde Kaz Dağları ve çevresine yerleştirildiği düşünülen Alevi Türkmen topluluğu, geleneksel olarak ağaç işçiliği ile uğraşmaları nedeniyle "Tahtacı Türkmenleri" olarak anılmıştır. Anadolu coğrafyasında yüzyıllar boyunca sürdürdükleri bu meslek, topluluk kimliklerinin önemli bir parçası haline gelmiştir (Sezen,2008: 179-184).

Tahtacı Türkmen kadınlarının kıyafetleri, genellikle entari, şalvar, başörtüsü, kemer ve takılardan oluşmaktadır. Bu basit yapıya rağmen, kıyafetlerin üzerindeki işlemler, kullanılan renkler ve aksesuarlar, oldukça karmaşık ve anlamlı bir görsel dil meydana getirmektedir. Kıyafetlerde kullanılan motifler genellikle geometrik şekiller, bitki ve hayvan figürlerinden oluşmaktadır. Bu motifler, Alevi inancındaki kozmolojik anlayış ve doğa ile insan arasındaki ilişkiyi sembolize etmektedir (Mutlu, 2011:1503-1511).



**Görsel 6.** Tahtacı kadın giyim ([www.balikesirfolkloru.com](http://www.balikesirfolkloru.com))



**Görsel 7.** Tahtacı kadın giyim ([www.gazetemerhaba.com](http://www.gazetemerhaba.com))



Balıkesir'deki Çepni topluluğunun kökenleri, Türk kültürünün temel kaynaklarından biri olan Divanü Lügat-it Türk'e kadar uzanmaktadır. Bu sözlükte, Oğuzların 22 boy arasında yer alan Çepni boyu hakkında ilk yazılı bilgiler bulunmaktadır. Kaşgarlı Mahmut tarafından derlenen bu eser, Çepnilerin Türk tarihinin erken dönemlerinden itibaren önemli bir boy olduğunu göstermektedir. Türk, Türkmen, Manav, Yörük, Çepni, Tahtacı, Alevi, Kızılbaş adları ile anılan topluluklar Oğuz boylarından gelmektedir (Sümer, 1999: 194).

Oğuzların Üçok kolundan türeyen Gök Han oğulları boyuna mensup Çepni (veya Çetmi) Türkmenleri, Balıkesir ve çevresindeki otuz köyde yoğunlaşmıştır. Karalar, Yalınayaklar gibi oymaklara ayrılan bu topluluk, kendilerini Alevi olarak tanımlamaktadır (Duymaz, vd., 2011:51).

Günümüzde Balıkesir'de yaklaşık 35 Çepni köyü bulunmaktadır. Bu köylerde yaşayan Çepniler, yüzyıllar boyunca korudukları kültürel kimliklerini günümüze taşımaktadırlar. Dil, gelenekler, görenekler ve yaşam tarzları aracılığıyla Türk kültürünün zenginliğini yansıtan Çepniler, aynı zamanda bölgenin sosyal ve ekonomik hayatında da önemli bir role sahiptirler. Balıkesir Çepni kadınlarının giyimi, bölgenin kültürel zenginliğini yansıtan önemli bir sosyal ve kültürel miras niteliğindedir. Özellikle tahtacı giyiminden ziyade Yörük Türkmen kadın giyimine olan benzerliği ile dikkat çekmektedir. Çepni kadınlarının geleneksel kıyafetleri, genel olarak yazma, yemeni, şalvar, içlik, göynek, siyili (gömlek), yelek, üç etek, çepken, önlük, önlük bağı, al don, çorap ve ayakkabı gibi parçalarından oluşmaktadır (Karakoç, 2022:48).



**Görsel 8.**Çepni, kadın giyimi (www.gazetemerhaba.com)



**Görsel 9.** Çepni, kadın giyimi (www.balikesirfolkloru.com)

### 3. SONUÇ

Balıkesir’de yaşamış olan kişilerin giyim zevklerine baktığımızda Kadınlar ise pamuklu ve ipekli kumaşlardan yapılmış olan kıyafetleri kullanmışlar ve bunları sim düğme gibi aksesuarla süslemişlerdir. Kıyafetlerin kesimleri, kullanılan aksesuarlar ve renk seçimleri, o topluluğun yaşam tarzı ve coğrafi koşullarla yakından ilişkilidir. Balıkesir’in coğrafi koşulları, kadınların kıyafetlerinde kullanılan kumaşların seçimini doğrudan etkilemiştir. Dağlık bölgelerde yaşayan kadınlar, soğuk iklime uygun olarak yün gibi sıcak tutan ve dayanıklı kumaşları tercih ederken, ovalık kesimlerde yaşayanlar daha hafif ve serin olan pamuklu kumaşları tercih etmişlerdir. Bu durum, kıyafetlerin sadece birer moda ifadesi değil, aynı zamanda çevreye uyum sağlama ve hayatta kalma mücadelesinin bir ürünü olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Balıkesir’in yöresel kadın giyimleri, bölgenin kültürel kimliğinin en önemli tezahürlerinden biridir. Bu kıyafetler, sadece estetik bir değer taşımakla kalmaz, aynı zamanda tarihsel süreçleri, sosyal ilişkileri ve çevreye uyum sağlama mekanizmalarını da yansıtmaktadır.

Hızlı değişen moda trendleri ve küreselleşme etkisiyle yöresel kıyafetlerin kullanımı azalmış olsa da, bu kıyafetlerin taşıdığı kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması büyük önem taşımaktadır. Günümüzde hızlı moda ve küreselleşme etkisiyle yöresel kıyafetlerin kullanımı azalmış olsa da, bazı bölgelerde geleneksel el sanatları hala yaşatılmaktadır. Özellikle düğün, bayram gibi özel günlerde yöresel kıyafetlere olan ilgi artmakta, köylerde düğün, bayram gibi özel günlerde simli veya pullu kumaşlardan şalvar diktirilmektedir. Ancak, yöresel kumaşların üretimi ve kullanımıyla ilgili sorunlar da bulunmaktadır. Balıkesir’in yöresel kadın giyiminde kullanılan kumaşlar, bölgenin kültürel kimliğinin en önemli tezahürlerinden biridir. Bu kıyafetler, sadece estetik bir değer taşımakla kalmaz, aynı zamanda tarihsel süreçleri, sosyal ilişkileri ve çevreye uyum sağlama mekanizmalarını da yansıtmaktadır. Günümüzde, yöresel kıyafetlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, yöresel kumaşların üretimi ve kullanımı desteklenmeli, kültürel mirasımızın bir parçası olan bu değerler gelecek kuşaklara aktarılmalıdır.

### KAYNAKÇA

- Atlıhan, Ş. (2022). “Kuzeybatı Anadolu Geleneksel Kadın Giyimlerinde Arkalıklar ve İhramlar” *Arış Dergisi*, 20-21,167-182.
- Ayhan, A. (1999), Balıkesir ve Çevresinde Yörükler, Çepniler ve Muhacırlar, Zağnos Vakfı Yayınları, Balıkesir.
- Duymaz, A., Aça, M. (2011). Halil İbrahim Şahin Balıkesir Yöresi Çepni ve Tahtacılarında Kamberlik Geleneği, *Alevilik Araştırmaları Dergisi, The Journal of Alevi Studies*, (2), 41-58
- Kayalan,F. (2023). 1950-1951 Bulgaristan Türklerinin Göçü ve Balıkesir (Bulgaristan Türklerinin Balıkesir’de İskânı). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 11(34), 443-472.
- Karakoç, N. (2022).Balıkesir Kadın Giysileri ve Başlıkları, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 47.
- Kostanick, H.. 1957. Turkish Resettlement of Bulgarian Turks 1950-1953. California: University of California Press Berkeley and Los Angele.
- Mine Esiner Özen, “Kumaş Adları”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, İstanbul 1982, s. 299.
- Mutlu, K., H.(2011). “Balıkesir ve Batı Anadolu Yöresi Tahtacı Türkmenleri” *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, (6):1, 1503-1511.
- Öztürk, İlker, & Öztürk, G. (2019). Taraklı Bez Dokumacılığı ve Günümüzdeki Durumuna Yönelik Bazı Tespitler. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 6(36), 1041–1050.
- Sezen, E., A. (2008). “Manisa Muradiye’deki Tahtacı Kıyafetleri”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 47: 179-184.
- Sümer, F., Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri- Boy Teşkilatları Destanları, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, 1999.

Şimşir, N. (2016). XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Balıkesir ve Ömrü Krakeçilililer, Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi, 11 (22), 99-132.

### **İnternet Kaynakları**

Balıkesir. Erişim adresi: <https://balikesir.ktb.gov.tr/TR-65892/halk-oyunlari> (Erişim Tarihi: 09.05.2024).

Balıkesir Yöresel Kıyafetleri. Erişim adresi: <https://gazetemerhaba.com/balikesirin-yoresel-kiyafetleri> (Erişim Tarihi: 09.05.2024).

Balıkesir Yöresel Kıyafetleri. Erişim adresi: <https://balikesirfolkloru.com/yore/balikesirin-yoresel-kadin-kiyafetleri> (Erişim Tarihi: 09.05.2024).

Balıkesir Kültür Portalı. Erişim adresi: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/balikesir/kulturatlasi/geleneksel-halk-sanatlari> (Erişim Tarihi: 09.05.2024).